

Laga Newsflash

Ontneming van het wettelijk toegekend vruchtgebruik

Met de inwerkingtreding van het nieuwe erfrecht op 1 september 2018 werd de inbreng door en voor de langstlevende echtgenote afgeschaft. De inbreng is een verdelingsverrichting die ertoe strekt de gelijkheid tussen erfgenamen te waarborgen. Zij zijn ertoe gehouden om hun verkregen schenkingen (op voorschot van erfdeel) na overlijden in te brengen en dus te verrekenen met hun erfdeel in de nalatenschap van de schenker. De afschaffing van die inbreng ten aanzien van de langstlevende echtgenote is logisch: de aard van haar erfrecht, een vruchtgebruikrecht, maakt dat van gelijkheid in verhouding tot andere erfgenamen sowieso nooit sprake kan zijn.

Gevolg van die afschaffing is wel dat de omvang van haar wettelijk erfdeel ingrijpend werd gereduceerd, omdat ze voortaan in principe geen vruchtgebruik heeft op goederen die haar echtgenoot tijdens zijn leven al geschonken heeft, althans als de schenking plaatsvond vanaf 1 september 2018. Om dit enigszins te compenseren, verleent het nieuwe artikel 858bis BW de langstlevende echtgenote die tot de nalatenschap komt een nieuw erfrechtelijk vruchtgebruik op goederen die vanaf die datum geschonken werden, het "wettelijk toegekend vruchtgebruik".

Wat is het wettelijk toegekend vruchtgebruik?

Op grond van het nieuwe artikel 858bis BW erft de langstlevende echtgenote het vruchtgebruik op de goederen die de overledene tijdens het leven heeft geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik. Op die manier kan zij de levensstandaard van de overledene – via behoud van de vruchten van de geschonken zaak – verderzetten.

Dit wettelijk toegekend vruchtgebruik geldt enkel voor (i) schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik gedaan (ii) tijdens het huwelijk met de langstlevende echtgenote (iii) op

voorwaarde dat de schenker zich dit vruchtgebruik heeft voorbehouden en er ook nog titularis van was op de dag van zijn overlijden (hij zou er immers ook nog aan kunnen verzaken).

Vermits het een wettelijk erfrecht is, komt het enkel toe aan de langstlevende echtgenote die tot de nalatenschap komt.

Kan het wettelijk toegekend vruchtgebruik worden ontnomen?

Zoals elk intestaatserfrecht, vindt ook het wettelijk toegekend vruchtgebruik enkel toepassing indien de erflater geen andere regeling heeft getroffen. Zo kan hij een testament opmaken om artikel 858bis BW (voor welbepaalde schenkingen, of voor alle gedane schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik) buitenspel te zetten. De vraag rijst of hij dit wettelijk toegekend vruchtgebruik ook in de schenkingsakte zelf kan ontnemen.

Onder het oude erfrecht, en nu nog voor schenkingen die plaatsvonden vóór 1 september 2018, kon de langstlevende echtgenote geen inbreng eisen van schenkingen aan kinderen waarmee ze ingestemd had. Uit haar instemming werd afgeleid dat ze de inbreng van vruchtgebruik van de begiftigde kinderen niet meer zou mogen eisen, tenzij anders bepaald. Onder het oude erfrecht kon de schenker eveneens, zelfs zonder haar instemming, zijn langstlevende echtgenote het vruchtgebruik op de aan de kinderen geschonken goederen ontnemen door de kinderen vrij te stellen van inbreng tegenover haar.

In het nieuwe erfrecht kan er echter van vrijstelling van inbreng tegenover de langstlevende geen sprake meer zijn, nu elke inbreng door en voor de langstlevende echtgenote simpelweg is afgeschaft.

Het wettelijk toegekend vruchtgebruik is dan ook geen echte vervanging van de inbreng. Het gaat immers niet meer om een verdelingsverrichting (ooit ingevoerd om het evenwicht tussen de rechten van de kinderen en die van de langstlevende te herstellen). Het gaat om een nieuw, bijkomend wettelijk erfrecht voor de langstlevende echtgenote op welbepaalde goederen (om het wegvallen van die inbreng te compenseren). Het eenzijdig ontnemen van dit wettelijk toegekend vruchtgebruik bij schenking houdt een afwijking in van het wettelijk erfrecht, en kan slechts bij testament gebeuren. Een eenzijdig beding hierover zou een beding over een niet opengevallen nalatenschap zijn. Vermits zo'n beding niet expliciet toegelaten is, is het een verboden beding. Een overeenkomst hierover zou om dezelfde reden een verboden erfovereenkomst zijn. De wet bepaalt immers enkel dat de langstlevende echtgenote zelf kan verzaken aan dit wettelijk toegekend vruchtgebruik, mits is voldaan aan de formele vereisten van iedere erfovereenkomst (artikel 858bis, §6 BW).

Aldus kan de schenker dit wettelijk toegekend vruchtgebruik niet eenzijdig ontnemen, noch in de schenkingsakte, noch in een andere overeenkomst. Hij kan dit enkel testamentair.

Toch kan het fiscaal nuttig zijn om dit wettelijk erfrecht niet te laten spelen. Op grond van het recent ingevoerde artikel 2.7.1.0.2., 2^e lid VCF, is het wettelijk toegekend vruchtgebruik immers onderworpen aan de erfbelasting, terwijl conventionele aanwas- of terugvalbedingen (met dezelfde finaliteit) hieraan ontsnappen. Hun uitwerking is respectievelijk niet aan belasting onderworpen of aan de (lagere) tarieven van de schenkbelasting. Uiteraard is het de schenker nog steeds toegestaan om dergelijke bedingen van aanwas of terugval op te nemen in de schenkingsakte. Als conventionele bedingen (overdrachten naar aanleiding van overlijden) gaan zij voor op erfrechtelijke roepingen (overdrachten door overlijden), zodat zij primeren op het wettelijk toegekend vruchtgebruik. Ze ondergaan hun eigen fiscale regeling, en de erfbelasting op het wettelijk toegekend vruchtgebruik wordt daarmee vermeden.

Dit betekent niet dat het wettelijk toegekend vruchtgebruik ook volledig is uitgeschakeld. Het herleeft immers indien het beding van aanwas of terugval vervalt, bijvoorbeeld omdat de voorwaarden daartoe vervuld zijn (bij een nieuw huwelijk bijvoorbeeld).

Er moet dus afgewogen worden welke regeling moet primeren: een onvoorwaardelijk wettelijk toegekend vruchtgebruik, waarop erfbelasting zal verschuldigd zijn, of een aanwas- of terugvalbeding dat wel gemodaliseerd kan worden, en niet aan erfbelasting (soms wel aan schenkbelasting) onderworpen wordt.

Wil men ook verhinderen dat het wettelijk toegekend vruchtgebruik herleeft als het conventioneel vruchtgebruik vervalt, dan kan dit enkel via een testament van de schenker, of via een erfovereenkomst waarin de echtgenote aan dit wettelijk toegekend vruchtgebruik verzaakt.

Greenille by Laga, Tel: + 32 2 738 06 50, E-mail: greenille@laga.be

Laga
Gateway building
Luchthaven Brussel Nationaal 1J
1930 Zaventem
Belgium

A top legal practice in Belgium, Laga is a full service business law firm, highly recommended by the most authoritative legal guides. Laga comprises approximately 140 qualified lawyers, based in Brussels (Zaventem and Watermael-Boitsfort), Antwerp, Ghent and Kortrijk. Laga offers expert advice in the fields of banking & finance, commercial, corporate/M&A, employment, IT/IP, public/administrative, insolvency and reorganisations, real estate, tax law, tax and legal services for high-net-worth families and individuals (Greenille by Laga), and litigation. Where appropriate to ensure a seamless and comprehensive high-quality service, Laga lawyers work closely with financial, assurance and advisory, tax and consulting specialists, and with select EU and US law firms.

Laga provides thorough and practical solutions tailored to the needs of clients ranging from multinational companies, national large and medium-sized enterprises, financial institutions, and private clients to government bodies.

More information: www.laga.be

© 2019, Laga, Belgium - The content and layout of this communication are the copyright of the law firm Laga or its contributors, and are protected under copyright and other relevant and intellectual

property rights laws and regulations. No reproduction in any form or through any medium is allowed without the explicit consent of Laga or its contributors.

[Subscribe](#) | [Unsubscribe](#)